Ο φονταμενταλισμός στη ζωή μας (Επισκ. Καρπασίας Χριστόφορος)

Categories : ΘΕΟΛΟΓΙΑ

Date : 27 Απριλίου, 2017

ΜΙΑ ΓΕΝΙΚΗ ΘΕΩΡΗΣΗ

Α. ΕΙΣΑΓΩΓΗ

Ο φονταμενταλισμός στη ζωή μας εδραιώνεται μ' ένα πολύ επικίνδυνο τρόπο. Συνήθως καλλιεργείται και αναπτύσσεται ασυναίσθητα, διότι οι εκφραστές του θεωρούν ότι υπερασπίζονται την αλήθεια και την προστατεύουν από την οποιαδήποτε νόθευσή της. Ταυτίζονται και οικειοποιούνται μ' ένα πολύ επικίνδυνο τρόπο την αλήθεια και θεωρούν τους εαυτούς τους και το χώρο, στον οποίο ανήκουν και δραστηριοποιούνται, ως τη μόνη αυθεντία και το όργανο ερμηνείας και κατανόησης των πραγμάτων.
Τον ίδιο τρόπο ζωής και έκφρασης και αντίληψης των πραγμάτων επιδιώκουν με κάθε μέσο να τα επιβάλλουν ως γενικό ζωής για όλους τους ανθρώπους. Οπότε ο ίδιος τρόπος από φυσική έκφραση της ιδιαιτερότητας του κάθε προσώπου μεταβάλλεται σε ψυχοπαθολογική κατάσταση και μετατρέπεται σε ιδιοτροπία.
Έτσι θα μπορούσαμε να ορίσουμε το φονταμενταλισμό ως μία εμμονή και καθήλωση σε άκρως προσωπικά και συντηρητικά βιώματα, τα οποία λειτουργούν ως μέσο αντίστασης σε κάθε ενδεχόμενη αλλαγή ή διαφορετική προσέγγισή τους. Ο όρος αυτός, όπως είναι γνωστό, χρησιμοποιήθηκε για πρώτη φορά την περίοδο μεταξύ του τέλους του 19ου αιώνα και των αρχών του 20ου από τους υποστηρικτές του, με σκοπό να περιγράψει ένα συγκεκριμένο ρεύμα θρησκευτικών απόψεων στο πλαίσιο της σύγκρουσης που είχε ξεσπάσει στις τάξεις της αμερικανικής προτεσταντικής κοινότητας μεταξύ φονταμενταλιστών (συντηρητικών) και νεωτεριστών. Φυσικά θα ήθελα να τονίσω ότι πολλές φορές και οι νεωτεριστές συμπεριφέρονται ως φονταμενταλιστές, όταν άκριτα και απόλυτα αρνούνται το παρελθόν και την παράδοση και κατηγορούν όσους με σκεπτικισμό και προβληματισμό προσεγγίζουν νεωτεριστικές και νέες αποκαλύψεις και δεδομένα που προκύπτουν στη ζωή μας.
Τα βασικά χαρακτηριστικά του φονταμενταλισμού είναι η τυπολατρική προσκόλληση και εμμονή (γι' αυτό και είναι ψυχοπαθολογική κατάσταση, όπως θα δούμε και στη συνέχεια) στην παράδοση, τους κανόνες και τις διατάξεις που διαμορφώθηκαν μέσα στη ζωή μας. Οι κανόνες αυτοί δεν είναι κατ' ανάγκη λανθασμένοι, μπορεί να είναι και ισορροπημένοι και χρήσιμοι στη διαμόρφωση μίας υγιούς προσωπικότητας. Στο φονταμενταλισμό όμως οι κανόνες, όπως θα έλεγε ο **Άγιος Παΐσιος**, γίνονται κανόνια... Η απόλυτη απαίτηση για κάθαρση και αποκατάσταση, καθώς και η

πεποίθηση ότι αποτελούν ένα είδος κριτή των πάντων, οι εκφραστές του φονταμενταλισμού οδηγούνται στην υιοθέτηση, αρκετά συχνά, βίαιων αντιδράσεων και συμπεριφορών, όχι μόνο σωματικών, αλλά και ψυχολογικών.
Κυρίως οι μελετητές του φαινομένου περιορίζουν το φονταμενταλισμό στη θρησκεία. Η πραγματικότητα, όμως, είναι άλλη. Αυτός επεκτείνεται σε όλους τους τομείς της ζωής ακόμα και στον ατομικισμό (στην προσπάθεια του ανθρώπου να ζήσει ως άτομο αποκομμένο από κοινωνικές και θρησκευτικές ομάδες). Έτσι έχουμε την επίδραση και ενεργό εκδήλωσή του στη θρησκεία, στην πολιτική, στην οικονομία, στη σεξουαλικότητα, στην οικογενειακή ζωή, στις σέκτες, στον αθλητισμό κλπ.
Στη συνέχεια της εισήγησής μας θα δούμε πώς εκφράζεται σε κάποιους από τους τομείς αυτούς, με χρήση παραδειγμάτων, για να γίνει πιο κατανοητό το πρόβλημα, διότι όλοι είμαστε υποψήφιοι να εκδηλώσουμε φονταμενταλιστικές απόψεις και συμπεριφορές και να δούμε, τέλος, πώς τον υπερβαίνουμε μέσα από μια υγιή πνευματικότητα, όπως την προτείνει η Ορθόδοξη Εκκλησία.

Β. ΘΡΗΣΚΕΥΤΙΚΟΣ ΦΟΝΤΑΜΕΝΤΑΛΙΣΜΟΣ

1. Γενικά

Ο **θρησκευτικός φονταμενταλισμός** θεμελιώνεται πάνω στην απολυτοποίηση του δόγματος και της εμπειρίας. Στην πραγματικότητα έχουμε τον δογματικό ερμηνευτικό φονταμενταλισμό και το βιωματικό. Στον ερμηνευτικό γίνεται μία ερμηνεία των γραφών ή κανόνων και διατάξεων κατά ένα απόλυτο τρόπο, ο οποίος στη συνέχεια πρέπει απ’ όλους να γίνει αποδεκτός, χωρίς καμία άλλη διατύπωση ή και άνευ καμίας αντίρρησης. Θεωρείται η προσκόλληση στην ερμηνεία ως η μοναδική οδός λύτρωσης και σωτηρίας του ανθρώπου, λογίζεται ως άρνηση της αλήθειας και πρέπει να πολεμηθεί, διότι κινδυνεύει η αλήθεια από οποιαδήποτε άλλη ερμηνεία και προσέγγιση. Το δίκαιο (όπως αυτό ερμηνεύεται μονοδιάστατα) είναι πάνω από το συμφέρον. Η κατάργηση ή έστω η αναστολή ή ακόμα και η διαφοροποίηση κάποιας διάταξης για να βοηθήσει τον άνθρωπο να υπερβεί την αδυναμία του, είναι για τους φονταμενταλιστές, ασέλγεια και ασέβεια στο Θεό που αποκάλυψε το νόμο και σ’ αυτούς που τον ερμήνευσαν. Ταμπουρώνονται μέσα στον εγωκεντρισμό τους και αρνούνται να δουν την πραγματικότητα και το συμφέρον, στήνοντας την προσωπική τους δικαιοσύνη ως τον απόλυτο κριτή.

Εν ονόματι της προάσπισης της ερμηνευτικής αλήθειας καλλιεργούν το **φανατισμό**, που εκδηλώνεται με βίαιο τρόπο, με όπλα, συκοφαντικά δημοσιεύματα, παραχάραξη κειμένων, περιφρονητικούς χαρακτηρισμούς και διάφορες υποτιμητικές ετικέτες, για να πλήξουν τους αντιφρονούντες και να παραπλανήσουν τους απλοϊκούς ανθρώπους. Στερούνται επιχειρημάτων, γι’ αυτό και επιδίδονται σε μία πολεμική αντιπαράθεση που στόχο έχει να πλήξουν και εξουδετερώσουν τους αντιθέτους. Προβάλλεται ο φόβος, η ανασφάλεια, η καταστροφή, η αβεβαιότητα, ο κίνδυνος αλλοτρίωσης, δήθεν,

της αλήθειας, η συνωμοσία κλπ.

Μία αλήθεια η οποία κινδυνεύει και χρειάζεται να τη σώσουμε εμείς, θεωρώ ότι δεν μπορεί να είναι η αλήθεια. Η πραγματικότητα είναι ότι εμείς πρέπει να διαφυλαχθούμε μέσα στην αλήθεια και να σωθούμε. Δεν μπορεί ο φονταμενταλισμός και ο φανατισμός να επικαλούνται το Θεό. Να προκαλούν συγκρούσεις, ταραχές, πολέμους και διχοστασίες. **Ο γνήσιος πνευματικά άνθρωπος είναι ειρηνικός και ειρηνοποιός**. Έχει την αγάπη του Θεού μέσα στην καρδιά του, η οποία έξω βγάζει το φόβο. Προσφέρει την αλήθεια, χωρίς να έχει την απαίτηση οι άλλοι να την δεχτούν. Είναι έτοιμος να ακούσει και τους άλλους και να τους προσεγγίσει με σκοπό την οικοδομή στην αλήθεια και όχι την επιβολή της.

Τίθεται το ερώτημα κατά πόσον τα δόγματα χρειάζονται και βοηθούν τον άνθρωπο ή πρέπει να τα καταργήσουμε, διότι είναι υπεύθυνα για την καλλιέργεια του φονταμενταλισμού. Θεωρώ ότι όπως η αλήθεια δεν είναι η αιτία των φονταμενταλιστικών εξάρσεων του ανθρώπου, έτσι και τα δόγματα, κυρίως στην Ορθόδοξη Εκκλησία, δεν μπορούν να κατηγορηθούν ως υπαίτια του φαινομένου. Η αιτία είναι η άγνοια της ύπαρξής τους και η λανθασμένη προσέγγισή τους. Εάν πιστεύω ότι, η αποδοχή και μόνον της κατά γράμμα ερμηνείας των δογμάτων σώζει τον άνθρωπο και θα πρέπει να τα υπερασπιστώ για να μην αλλοιωθούν, ως προς την διατύπωσή τους, τότε με μαθηματική ακρίβεια θα οδηγηθώ στον φονταμενταλισμό. Αναφερόμενος ο **Μέγας Βασίλειος** στην αξία και σημασία των δογμάτων στη ζωή της Ορθόδοξης Εκκλησίας, παρατηρεί πολύ εύστοχα και ξεκάθαρα: «*Τα δόγματα της πίστης μας, τα οποία φυλάσσονται μέσα στην εκκλησία, αλλά προέρχονται από τη γραπτή διδασκαλία, την Αγία Γραφή, και άλλα από αυτά που μας τα παρέδωσαν οι Απόστολοι προφορικά και τα δεχθήκαμε ως μυστήριο. Και τα δύο έχουν την ίδια ισχύ και τον ίδιο σκοπό, ο οποίος είναι η ευσέβεια (εσωτερική καλλιέργεια, ποιότητα, ενάρετη κατάσταση), ο αγιασμός (μετοχή στην άκτιστη χάρη του Θεού). Και κανένας, απ' όσους έχουν έστω και μικρή γνώση των εκκλησιαστικών θεσμών, δεν θα προβάλλει αντίρρηση γι' αυτά*»1. Για να συμπληρώσει ο **ιερός Οικουμένιος** ότι «*ταύτα (τα δόγματα) βίον ρυθμίζει σώφρονα και λογικοίς ανθρώποις πρέποντα*». Κατά συνέπεια τα δόγματα και οι κανόνες είναι τα μέσα και τα εργαλεία, τα οποία η Εκκλησία χρησιμοποιεί για να βοηθήσει τον άνθρωπο να ολοκληρωθεί πνευματικά. Ο ίδιος ο Χριστός δεν δίστασε να καταργήσει τον κανόνα του λιθοβολισμού, που ο ίδιος έδωσε στην Παλαιά Διαθήκη, όχι για να δικαιολογήσει την μοιχεία, αλλά για να απελευθερώσει τη μοιχαλίδα από την εμπαθή κατάσταση που δημιουργήθηκε μέσα της λόγω της αμαρτίας. Έτσι, λοιπόν, άλλο είναι η υπεράσπιση και επιβολή των θρησκευτικών διατάξεων και άλλο είναι η χρήση τους για την πνευματική καλλιέργεια του ανθρώπου και την προσέγγιση των διαφορετικών θεωρήσεων του Θεού, του ανθρώπου και του κόσμου.

Το δεύτερο είδος θρησκευτικού φονταμενταλισμού είναι αυτό της εμπειρίας ή του βιώματος. Εδώ ο θρησκευόμενος, είτε απολυτοποιεί τον δάσκαλο, γέροντα, γκουρού, οπότε ό,τι κάνει, λέγει, σκέπτεται είναι το απόλυτα ορθό, που οδηγεί την ανθρωπότητα στη σωτηρία, άρα πέραν αυτού όλα κινούνται στην πλάνη και την απώλεια, είτε απολυτοποιεί τον δικό του τρόπο ζωής, σκέψεως και συμπεριφοράς, οπότε όσοι ζουν διαφορετικά είναι το αντίπαλο δέος και πρέπει να διορθωθούν. Ο **Άγιος Παΐσιος** μιλώντας γι' αυτού του είδους τον φονταμενταλισμό έλεγε ότι προτιμώ τον μοναχό (θρησκευόμενο) με τσιγάρο και εφημερίδα, παρά να θεωρεί τον εαυτό του απόλυτα ορθό (άγιο). Ο πρώτος θα συμπεριφέρεται με συστολή και έχει προοπτική μετάνοιας, ενώ ο δεύτερος θα συμπεριφέρεται με απόλυτο τρόπο και χωρίς ίχνος κατανόησης στην ανθρώπινη αδυναμία. Αυτό δεν σημαίνει ότ πρέπει να υποδουλωθούμε στα πάθη για να μην θεωρούμαστε ενάρετοι. Αλλά για να καλλιεργήσουμε την πραγματική ελευθερία και αρετή, που θα μας καθιστά γνήσιους, αυθεντικούς και φωτισμένους.

2. Οι πνευματικές, προσωπικές, κοινωνικές επιπτώσεις του φονταμενταλισμού

Ο φονταμενταλισμός καλλιεργεί την τυπολατρία και την προσκόλληση και εξάρτηση από ιδέες, τύπους, αντιλήψεις με αποτέλεσμα να ιδεολογικοποιεί τη ζωή. Στην προσπάθεια προστασίας και υπεράσπισης της ιδεολογίας αναπτύσσει το φανατισμό και τη χρήση βίας, στο όνομα του Θεού, της πολιτικής, της οικονομίας και του πολιτισμού. Σ' αυτό το πλαίσιο δημιουργείται μία εμπαθής συμπεριφορά και καταργείται κάθε έννοιας ελευθερίας και έκφρασης. Απαγορεύεται ο διάλογος, ενώ κυριαρχεί η αυθαιρεσία. Επιβάλλεται η απομόνωση και απολυτοποίηση του οικείου χώρου έναντι των άλλων. Για την προστασία του χώρου καλλιεργείται η ξενοφοβία, το αίσθημα της απειλής και της ανασφάλειας. Παντού βλέπουν συνωμοσιολογίες και αναπτύσσονται κινδυνολογίες. Ο φόβος για την κυριαρχία του νεωτερισμού, της παγκοσμιοποίησης, του κακού και των αντιχρίστων δυνάμεων βρίσκονται παντού. Οπότε ο άνθρωπος ζει συνεχώς κάτω από μία πνευματική τρομοκρατία και αρνείται κάθε διαφορετικό και καλλιεργεί την προσωπολατρία και την μισαλλοδοξία, διότι ζει ανάμεσα στους προστάτες του και τους εχθρούς του.

Η βιομηχανοποίηση της κοινωνίας, η βίαιη κατάργηση των εθνικών συνόρων, η ρύθμιση της ζωής των ανθρώπων με ψήφιση μαζικών νομοθεσιών, η παγκοσμιοποίηση της οικονομίας, του τρόπου ζωής, η προσπάθεια επιβολής μιας πανθρησκείας και η κατάργηση της θρησκευτικής ετερότητας προκάλεσαν συσπείρωση των συντηρητικών, φοβίες και ανασφάλειες. Και αυτό διότι έχουμε σύγκρουση ιδιαιτεροτήτων και όχι καλλιέργεια των προσώπων. Στήριξαν τη συνύπαρξη σε καθαρά οικονομικούς και κοσμικούς κανόνες, που ικανοποιούν μόνο τις υλικές ανάγκες του ανθρώπου. Αγνόησαν ηθελημένα ότι ο άνθρωπος αποτελείται και από ψυχή, η οποία καλλιεργείται μέσα από τις τοπικές, θρησκευτικές και εθνικές

παραδόσεις και βιώματα. Προσπάθησαν να εντάξουν τους πολίτες σ' ένα κεντρικό σύστημα διακυβέρνησης και τρόπου ζωής μέσω αυθαιρέτων νομοθεσιών, παραβλέποντας την εσωτερική καλλιέργεια και ποιότητα του ανθρώπου. Στην ουσία κατάργησαν τον άνθρωπο εσωτερικά με τις νομοθεσίες που του επέβαλλαν, αφού κινείται πλέον μηχανικά. Αυτό είχε ως αποτέλεσμα ο άνθρωπος να στραφεί στην αναζήτηση νέων θρησκευτικών και ιδεολογικών τάσεων για να καλύψει το τεράστιο κενό που δημιουργήθηκε μέσα του από την υλομανία και βιομηχανοποίηση της ζωής του.

Οι συνεχιζόμενες αποικιοκρατικές τακτικές των δυτικών, με αποκορύφωμα τον οικονομικό φονταμενταλισμό, κατόρθωσαν να εδραιώσουν στη Μέση Ανατολή τον ισλαμικό φονταμενταλισμό και να τον εισάγουν με ένα επικίνδυνο και απρόβλεπτο τρόπο στις καθαρά δυτικές κοινωνίες. Έτσι πέτυχαν την πλήρη διαφοροποίηση του θρησκευτικού χώρου από τους άλλους θεσμικούς χώρους (οικονομικό, πολιτικό, πολιτιστικό) με αποτέλεσμα η θρησκευτικότητα να θεωρείται αναχρονιστική και περιθωριακή κατάσταση. Οπότε η **εκκοσμίκευση** της ζωής απογύμνωσε τον άνθρωπο από την πνευματική ποιότητα και τον οδήγησε σε ατραπούς και αναζητήσεις ακραίων καταστάσεων, όπως ο εθνικισμός, η ειδωλολατρία, η βία, η άρνηση του νόμου, οι ανατολικές θρησκείες, η μαγεία, η δεισιδαιμονία, που καλλιεργούν τον φονταμενταλισμό, δηλαδή μία αυταρχική νεωτερική μορφή θρησκευτικού φαινομένου.

Θεωρώ ακόμα ότι και η σύγχρονη παιδεία ενέχει φονταμενταλιστικές τάσεις, αφού ο σκοπός της είναι πώς θα συσσωρεύσει στους νέους γνώσεις και όχι καλλιέργεια πνευματική, με αποτέλεσμα να μην μπορούν να αφομοιώσουν τις γνώσεις, να βιώνουν μέσα τους μια ανεξέλεγκτη πίεση και να αντιδρούν με παραβατικότητα και βιαιότητα. Έχουμε δηλαδή μία αυταρχική και μονοδιάστατη παρεμβατικότητα στη διαμόρφωση του τρόπου σκέψης και προσανατολισμού των νέων μας, με αποτέλεσμα τον πλήρη αποπροσανατολισμό τους, αφού η διαπαιδαγώγηση και καλλιέργεια απουσιάζει τελείως από την παιδεία τους.

Τα καθ' όλα θεμιτά και απαραίτητα ανθρώπινα δικαιώματα παραποιήθηκαν σε αυτόνομα ατομικά δικαιώματα, λησμονώντας τα απολύτως απαραίτητα δικαιώματα στην εργασία, στην παιδεία, στην υγεία και κυρίως στην πνευματικότητα. Ως αποτέλεσμα της παραποίησης, πολλές φορές **τα ίδια δικαιώματα χρησιμοποιούνται για να δικαιολογήσουν κατάφορες παραβιάσεις στοιχειωδών ελευθεριών**, όπως του λόγου, της σκέψης, της αντίθετης γνώμης κλπ. (π.χ. ποινικοποίηση της διαφορετικής άποψης για το κίνημα των ομοφυλοφίλων, δικαιώματα στις σέκτες, «Μάρτυρες του Ιεχωβά», Σαηεντολογία, ακραίες προτεστάντικες ομάδες, Γκουρού, εναλλακτικές και αμφίβολες θεραπευτικές μεθόδους κ.α.).

Τέλος, ο φονταμενταλισμός – φανατισμός, αποτελεί ένα διαστροφικό φαινόμενο, το οποίο απειλεί την ψυχή του καθενός μας, με κοινωνικές καταστροφικές προεκτάσεις… Ριζώνει στο άγχος, ανασφάλεια φοβία και την αλαζονεία. Ο φανατισμός έχει συχνά την ψύχωση της συνωμοσίας. Μάλιστα, μία μορφή άκρατης και απελπισμένης αλαζονείας, οδηγεί στην πεποίθηση και πίστη ότι είναι ο μόνος που κατέχει και μένει στην αλήθεια, την οποία απολυτοποιεί. Οποιοσδήποτε δεν συμφωνεί μαζί του είναι όργανο δαιμονικών δυνάμεων. Ο φανατικός είναι συχνά μία αβέβαια ύπαρξη, ανήσυχη, αποδιοργανωμένη, που υπάρχει χάρη στην ατομική ή ομαδική προσκόλληση στην αλήθεια του… Αν αυτή κλονισθεί ή χάσει την αυθεντικότητά της , τότε παύει να υπάρχει λόγος ύπαρξης γι’ αυτόν… Η ερμηνεία όρων, γεγονότων, αντιλήψεων και αξιών, που αγνοεί την πραγματική τους αξία, τον κάνουν μανιακό και επιθετικό. Με άλλα λόγια **ο φονταμενταλισμός είναι μία πνευματική και ψυχοπαθολογική αρρώστια**, η οποία χρήζει άμεσης θεραπείας.

3. Η υπέρβαση του φονταμενταλισμού με βάση τη διδασκαλία και εμπειρία της Ορθοδόξου Εκκλησίας

Ολοκληρώνοντας την εισήγησή μου θα ήθελα να καταθέσω, ως πρόταση για την υπέρβαση του φονταμενταλισμού και γενικά του φανατισμού, τη θέση της Θεολογίας της Ορθοδόξου Εκκλησίας, που έχει ως βάση την πνευματική καλλιέργεια και ποιότητα (αγιότητα) του ανθρώπου, εν Χριστώ Ιησού.

Όπως ο Θεός ενανθρώπησε, προσλαμβάνοντας την ανθρώπινη φύση και ενώνοντάς την με τη θεότητά Του, χωρίς να καταργεί τον άνθρωπο, διαφυλάττοντας όλα τα ανθρώπινα ιδιώματά του, ώστε μέσα από την κοινωνία μαζί Του να ολοκληρωθεί, έτσι και η διδασκαλία της Εκκλησίας, χωρίς να καταργεί την ιδιαιτερότητα του κάθε ανθρώπου, με την πρόσληψή του στην πνευματική και μυστηριακή ζωή της, του παρέχει τη δυνατότητα της ολοκλήρωσης εν Χριστώ Ιησού.

Πιο συγκεκριμένα.
Ο ενάρετος κατά τη φύση άνθρωπος, μετά την πτώση αλλοιώνεται και γίνεται αγνώριστος. Μέσα στη φύση του εισχωρεί η φθορά κι η κακία. Διαφθείρεται η ανθρώπινή του φύση και γνωρίζει το θάνατο. Υποφέρει γιατί πορεύεται παρά φύση, ενάντια στη φύση του. Η πορεία που ακολουθεί έχει το εξής σχήμα: Αποκόπτεται, λόγω της ελεύθερης παράβασης της εντολής του Θεού, από την πηγή του Φωτισμού και της γνώσεως που είναι η θεία Χάρη. Σκοτίζεται ο νους του και δεν έχει τη δυνατότητα να δει καθαρά και να φθάσει στη θεωρία του Θεού. Ο σκοτασμός τον οδηγεί στη λήθη. Ξεχνά το σκοπό, το νόημα και τον προορισμό της φύσης του, με αποτέλεσμα να πορεύεται ενάντια προς αυτή. Η λήθη επιφέρει την άγνοια και δεν γνωρίζει πλέον την πραγματική, την αληθινή και αυθεντική – φυσιολογική ζωή. Αυτό προκαλεί μέσα του σύγχυση και ταραχή. Έτσι χάνει την έννοια και την αίσθηση της ψυχικής του υγείας και νοσεί πνευματικά.

Η ψυχή, ως πνευματική ύπαρξη, χάνει τη λεπτότητά της και λόγω της εξάρτησής της από τα υλικά, αποκτά μια **παχυλότητα**. Ο **Μέγας Βασίλειος** την παχυλότητα αυτή, τη χαρακτηρίζει ως «**υλομανία**». Λόγω της υλομανίας της η ψυχή δεν μπορεί να έχει την αίσθηση των πνευματικών καταστάσεων, της πραγματικότητας και της αλήθειας. Οι πνευματικές της δυνάμεις διαστρέφονται και κινούνται συνεχώς προς τα αισθητά και υλικά πράγματα, τα οποία την αιχμαλωτίζουν και της δημιουργούν τα ψυχικά πάθη/ασθένειες. Οπότε έχουμε μία κίνηση της επιθυμίας προς την άδοξη δόξα, τον άχρηστο πλούτο, τις ηδονές, την ευδαιμονία μέσα από τα κτίσματα, την εξουσία και την κοσμική δύναμη, την απολυτοποίηση του σχετικού – υλικού και της λογικής.

Όλα αυτά, απογυμνώνουν την ψυχή από τη Χάρη του Θεού και την ενάρετη φυσική της κατάσταση. Έτσι εκδηλώνεται η ασθένεια με τα τραγικά και καταστροφικά συμπτώματα που είναι ο φόβος, η αγωνία, η ανασφάλεια, η ταραχή, ο θυμός, ο θάνατος, ο πόνος και κυρίως ο εσωτερικός, που σήμερα είναι γνωστά ως ψυχολογικά.

Ο άνθρωπος, εν Χριστώ Ιησού, καθίσταται υγιής και μπορεί να φθάσει στην ολοκλήρωσή του. Υγιής σημαίνει ότι ψυχικά – εσωτερικά είναι ο εαυτός του, αναπαυμένος, ειρηνικός. Πεπληρωμένος χαράς και ευφροσύνης. Έχει καθαρούς – φωτισμένους λογισμούς. Βρίσκεται σε κατάσταση εσωτερικής ελευθερίας, που σημαίνει ότι τα υλικά αισθητά πράγματα και πρόσωπα δεν τον επηρεάζουν προς την πορεία τελείωσής του. Μέσα του διατηρεί – καλλιεργεί μία ποιότητα – αγιότητα, που τον καθιστά, κατά το θάνατο, απαθή.

Η πορεία προς την υγιή κατάσταση είναι βαθμιαία και προοδευτική. Αρχίζει με τη μετοχή του στη Χάρη του Χριστού και καλλιεργείται **διά της τηρήσεως των εντολών και μετοχής στη μυστηριακή ζωή της Εκκλησίας**, μέχρι να φθάσει στην **ενηλικίωση της πνευματικότητας**, κάτι που αποτελεί την τελειότητα – αγιότητα – ποιότητα – αυθεντικότητα της ανθρώπινης ύπαρξης. Έτσι ο**Απόστολος Παύλος** μας υπενθυμίζει ότι ο Θεός μας άφησε τους αποστόλους, προφήτες, ευαγγελιστές, ποιμένες, διδασκάλους (την Εκκλησία) «*προς καταρτισμόν… εις οικοδομήν του σώματος του Χριστού, μέχρι καταντήσωμεν οι πάντες εις την ενότητα της πίστεως και της επιγνώσεως του υιού του Θεού, εις άνδρα τέλειον εις μέτρον ηλικίας του πληρώματος του Χριστού*»2. Για να συμπληρώσει ο **άγιος Συμεών ο Νέος Θεολόγος**: «*Καθ΄ εκάστην (ο χριστιανός) αυξάνει την πνευματικήν ηλικίαν, καταργών μεν τα του νηπιώδους φρονήματος, προκόπτων δε επί την ανδρικής τελειότητα. Διότι και κατά το μέτρον της πνευματικής ηλικίας αλλοιούται τας ψυχικάς δυνάμεις και ενεργείας και προς τας πράξεις των εντολών του Θεού ανδρειότερος και κραταιότερος γίνεται*»3.

Έτσι με τη μετοχή στη θεία Χάρη και την **άσκηση των αρετών**, ο άνθρωπος αποκτά

την ομοίωση με το Χριστό και ολοκληρώνεται (σώζεται). Ο **Άγιος Μάξιμος ο Ομολογητής** διδάσκει ότι «*ουσία πασών των αρετών αυτός έστιν ο Κύριος ημών, Ιησούς Χριστός, ως γέγραπται: ος εγεννήθη ημίν σοφία από Θεού, δικαιοσύνη τε και αγιασμός και απολύτρωσος*»4,5. Επίσης ο **Άγιος Ειρηναίος** λέγει ότι ο Θεός έθεσε διά της δόξας Του (χάριτός Του), μέσα στην ψυχή τα στοιχεία της αρετής, την κρίση, τη γνώση, τη λογική, την πίστη, την αγάπη και όλες γενικά τις δωρεές, που αποτελούν εικόνες – ενέργειες του Αγίου Πνεύματος.6

Συνεπώς, μία Θεολογία – διδασκαλία, η οποία έχει ως μοναδικό σκοπό την πνευματική καλλιέργεια – ποιότητα (αγιασμό) του ανθρώπου, έχει λόγο ύπαρξης και αποτελεί τη μοναδική ελπίδα του σύγχρονου ανθρώπου που βρίσκεται συνεχώς στα καταστροφικά όρια συμπληγάδων. Ο μόνος τρόπος αντίδρασης και εξόδου από τα ατέρμονα αδιέξοδα είναι η Αντίσταση ποιότητας (αγιασμός).

Παραπομπές:
1. Μ. Βασιλείου, Περί Αγίου Πνεύματος, Ε.Π.Ε. 10, 456
2. Εφ. Δ’, 12-15
3. Συμεών Νέος Θεολόγος, Κατηχήσεις, 14, 111-116
4. Α’ Κορ. α’, 30
5. Μάξιμος ομολογητής, PG 91, 1081
6. Ειρηναίου Λυών, Κατά αιρέσεων, 5, 6, 1

(Πηγή: «Ενημέρωσις», Ενημερωτικόν Δελτίον Ιεράς Μονής Τροοδιτίσσης δια θέματα αιρέσεων και παραθρησκείας, Αύγουστος 2016 – Ιανουάριος 2017, Αρ. Τεύχους 31 – 36, Σελίδες 246-253)